«Ιφιγένεια η εν Αυλίδι» | Με τη ματιά του Σάββα Στρούμπου Είδαμε την παράσταση της ομάδας «Σημείο Μηδέν» στο Αρχαίο Θέατρο της Δωδώνης

Στεργιάνα Τζέγκα,
09/09/2026

Μου αρέσει πάντα να βλέπω παραστάσεις της ομάδας «Σημείο Μηδέν» και του Σάββα Στρούμπου. Το θέατρό τους, βασισμένο στην μέθοδο του Θ. Τερζόπουλου, αλλά πάντα εν εξελίξει, με ηρεμεί. Χάνομαι μέσα στις μελετημένες κινήσεις και εκφορές των ηθοποιών, συγκεντρώνομαι, δεν περιμένω κάτι απροσδόκητο κι όμως είναι όλα απλά κι εντυπωσιακά (ταυτόχρονα σπουδαία και που εντυπώνονται και στη μνήμη)· ξέρω ότι αυτό που θα μου ζητηθεί είναι να ακούσω, να κοιτάξω, να παρατηρήσω το σώμα του ηθοποιού και να ακολουθήσω μια πολύ συγκεκριμένη αισθητική και υποκριτική διαδρομή. Μέσα σε αυτή την «αυστηρότητα» της φόρμας και της δομής, βρίσκω μια παράξενη ελευθερία. Το θέατρο του Στρούμπου είναι, για μένα, ένα από τα πιο πυκνά και ουσιαστικά σύμπαντα του σύγχρονου ελληνικού θεάτρου. Κυρίως γιατί μου θυμίζει πόσο υπέροχο είναι απλώς να ακούω ένα κείμενο και να παρακολουθώ σώματα και φωνές να το ζουν και να το εννοούν.

Και μετά από αυτό το disclaimer, που όφειλα να αφήσω για να ξέρετε ότι δεν είμαι εντελώς αμερόληπτη, καθότι φαν, ας περάσω στα της παράστασης. Η «Ιφιγένεια η εν Αυλίδι» του Ευριπίδη, στην καταπληκτική μετάφραση του Παντελή Μπουκάλα, ακούστηκε στη Δωδώνη με αυτήν την τέλεια καθαρότητα που περίμενα. Το έργο έφτανε στα αυτιά μας ατόφιο και δεν χάναμε φράση, λέξη. Η παράσταση, χωρίς τίποτα περιττό, χωρίς καμία αγωνία να «εκσυγχρονιστεί» το αρχαίο κείμενο – που έτσι κι αλλιώς είναι τόσο μα τόσο σύγχρονο, γι’ αυτό και σημαντικό. Η

παράσταση επέστρεφε ξανά και ξανά στον πυρήνα της τραγωδίας: στον άνθρωπο. Στο σώμα του, στη φωνή του, στον φόβο του, στην επιθυμία του να ζήσει. Οι άψογες ερμηνείες, το απλό (αλλά καθόλου φτωχό) σκηνογραφικό, ενδυματολογικό (Κατερίνα Παπαγεωργίου) και φωτιστικό (Κώστας Μπεθάνης) περίβλημα, αλλά και το μουσικό τοπίο (Ζήσης Σέγκλιας), όλα μας πήραν απ' το χέρι και μας οδήγησαν, νομίζω, εκεί που έπρεπε να βρεθούμε, στην τραγωδία της Ιφιγένειας και στην δεκάχρονη σύρραξη του Τρωικού Πολέμου που είναι προ των πυλών.

Παράξενο έργο η «Ιφιγένεια». Βλέπεις όλη τη φρίκη του πολέμου, χωρίς να έχει αρχίσει καν ακόμα. Η Ιφιγένεια (πανέμορφα δοσμένη από τη Μυρτώ Ροζάκη). Ένα κορίτσι που στην αρχή θέλει να ζήσει, που φοβάται, που παρακαλά, που θυμώνει. Που μέσα σε όλη αυτή την αγριότητα, ακούγεται να λέει το γνωστό συγκλονιστικό «μαίνεται δ' ὃς εὔχεται θανεῖν. κακῶς ζῆν κρεῖσσον ἢ καλῶς θανεῖν». Λυπάμαι που δεν βρήκα να παραθέσω εδώ την ακριβή μετάφραση του στίχου από τον κ. Μπουκάλα, αλλά θυμάμαι ότι εκείνη την ώρα με διαπέρασε. Το κείμενο τα εμπεριέχει όλα, την άρνηση του θανάτου, την πρωτόγονη επιθυμία του ανθρώπου να παραμείνει ζωντανός, αλλά και την τραγική ειρωνεία ενός κόσμου που ζητά από τους ανθρώπους να πεθάνουν για να συνεχίσει κάποιος άλλος να ζει και να νικάει. Μεταβολές στα «θέλω» των ηρώων και στα λόγια τους και στις πράξεις τους, όλες οι «σταθερές αξίες» ένα κουβάρι στο μυαλό των ηρώων, κι ένας κόσμος να βρίσκεται στα πρόθυρα της κατάρρευσης και όλοι όσοι τον κατοικούν το γνωρίζουν, χωρίς κανείς να μπορεί να κάνει κάτι. Πίσω από τον μύθο της θυσίας μιας κόρης για να ξεκινήσει ένας πόλεμος, βρίσκεται ένα πολύ δυνατό και παντοτινό ερώτημα (όπως τίθεται και από την ίδια την ομάδα): «τι είδους κόσμος είναι αυτός που χρειάζεται την παιδοκτονία για να μπορέσει να υπάρξει;» Ο Στρούμπος τοποθετεί ακριβώς εκεί το βάρος της παράστασης. Και για αυτόν τον λόγο είναι φυσικά βαθιά πολιτικός ο δρόμος και η τέχνη που έχει επιλέξει να μας παρουσιάζει, χωρίς καμία ανάγκη να κουνήσει το δάχτυλο.

Θέατρο πολιτικό χωρίς ίχνος διδακτισμού, λοιπόν (χρειαζόμαστε περισσότερο τέτοιο θέατρο, νομίζω). Όλα βρίσκονται ήδη μέσα στο κείμενο του Ευριπίδη. Άλλωστε δεν χαριζόταν σε κανέναν: στους μάντεις, στους στρατιωτικούς, στους ήρωες, στην πολεμική βουλιμία της εποχής του. Ακόμη και ο Αχιλλέας δεν βγαίνει αλώβητος από το βλέμμα του (εξαιρετική η ερμηνεία του Γιάννη Σανιδά στον ομώνυμο ρόλο).

Όπως γράφει και στο σκηνοθετικό του σημείωμα ο κ. Στρούμπος, «Από την αρχή κιόλας του έργου, βρισκόμαστε σε αυτή την αιχμή του χρόνου όπου ιερά έθιμα όπως η ικεσία, δομικές και βαθιά συμβολικές σχέσεις

όπως η πατρότητα, σημαίνοντα ιδεώδη όπως η πατρίδα, που συνδέουν τον άνθρωπο με τον τόπο καταγωγής του, την ιστορική μνήμη και ένα συλλογικό αξιακό και ηθικό πεπρωμένο, διαβρώνονται, απομυθοποιούνται, καταρρέουν μπροστά στο βάρος της βουλιμίας των κυρίαρχων για πόλεμο, αίμα και εξουσία.»

Ο πόλεμος βρίσκεται παντού. Στους μεταλλικούς ήχους, στα σημαιάκια που θυμίζουν στόλο, στον κύκλο, ακόμη και στα κοστούμια, που ίσως κι αυτά να παραπέμπουν στα πανιά των πλοίων που περιμένουν την εντολή να ξεκινήσουν για την Τροία. Η σκηνή δεν χρειάζεται να αναπαραστήσει έναν στόλο· τον υπονοεί τέλεια. Η εικόνα για άλλη μια φορά δεν ανταγωνίζεται το κείμενο ούτε τον ηθοποιό. Είναι εκεί, ως μια διακριτική αγκαλιά…ή πλαίσιο. Γιατί το κέντρο είναι ο ηθοποιός. Το σώμα του φτιάχνει τον χώρο, ο λόγος του γίνεται ταυτόχρονα σώμα και «πνεύμα», η φωνή του δημιουργεί ρυθμό, ένταση, απόσταση και εγγύτητα, φρίκη και αγαλλίαση. Επίσης, όπως πάντα, όλα τα «χορικά» σημεία της παράστασης ήταν αξιοθαύμαστα. Όλοι οι ηθοποιοί, σαν ένα σώμα, κι ήταν λες και πολλαπλασιάζονταν και βλέπαμε μπροστά μας ολόκληρο στρατό.

Στη Δωδώνη, λοιπόν, κοιτάξαμε κατάματα για λίγο, τον μηχανισμό με τον οποίο οι άνθρωποι βαφτίζουν «αναγκαία» τη θυσία κάποιου άλλου. Δεν μπορούσαμε να διαφύγουμε. Το είδαμε όλο. Και αυτό κάνει την παράσταση κομμάτι μιας μεγαλύτερης ιδέας, εκείνης που θυμίζει ότι η τέχνη γίνεται για να μας βοηθάει να στρέψουμε το κεφάλι προς τα εκεί που πρέπει. Μας λέει «κοίτα τι γίνεται εκεί» κι εμείς δεν μπορούμε μετά να προσποιηθούμε πως δεν ξέραμε, δεν είδαμε, δεν ακούσαμε. Ο Τρωικός Πόλεμος, όπως έχει πει ο ίδιος ο σκηνοθέτης σε μια παλιότερη συνέντευξή του, δεν τελείωσε ποτέ. Άλλαξε μορφές και μέσα, αλλά δεν τελείωσε.

Φεύγοντας από το θέατρο, ανυπομονούσα ήδη για την επόμενη παράσταση της ομάδας «Σημείο Μηδέν». Περιμένω πότε θα ανοίξουν το επόμενο κείμενο και θα αρχίσουν να το σκαλίζουν.